

ЗДРАВНИТЕ НАВИЦИ – ЕДИН ОТ ФАКТОРИТЕ ЗА ЗДРАВΟΣЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ

Диана Петкова, Радка Хаджиолова, Марияна Стойновска, Димитър Бакалов, Зафер Сабит, Симеон Лазаров, Румен Николов, Влайко Водничаров, Ружа Николова

HEALTH HABITS - A FUNDAMENTAL FACTOR IN MAINTAINING A HEALTHY LIFESTYLE

Diana Petkova, Radka Hadjiolova, Mariyana Stoynovska, Dimitar Bakalov, Zafer Sabit, Simeon Lazarov, Rumen Nikolov, Vlayko Vodenicharov, Rouja Nikolova

***Резюме:** Здравната култура е основополагащ фактор за поддържане на здравословен начин на живот и осигуряване на дълголетие. Настоящото изследване разглежда здравните навици на студенти по медицина и студенти, които изучават хуманитарни специалности. Анкетирани са 150 лица (110 студента по медицина и 40 студента от хуманитарни специалности). Основните елементи, свързани със здравето, които са разгледани са режим на хранене, употреба на алкохол и тютюнопушене. Получените резултати показват по-добър режим на хранене в групата на студенти по медицина. Тютюнопушенето и употребата на алкохол са по-разпространени сред студенти в хуманитарни специалности в сравнение с тези по медицина.*

***Ключови думи:** Здравна култура, здравословен начин на живот, здравни навици*

***Summary:** Health culture is a fundamental factor in maintaining a healthy lifestyle and ensuring longevity. The present study examines the health habits of medical students and students studying the humanities. One hundred and fifty people were surveyed (110 medical students and 40 humanities students). The main health-related elements that were included in the study are diet, alcohol use and smoking. The obtained results show a better diet in the group of medical students. Smoking and alcohol use are more common among students in the humanities than those in medicine.*

***Kew words:** Health culture, healthy lifestyle, health habits*

ПРОБЛЕМНА УПОТРЕБА НА СМАРТФОНИ И ГЕНЕРАЛИЗИРАНА ТРЕВОЖНОСТ ПРИ СТУДЕНТИ ПО МЕДИЦИНА В БЪЛГАРИЯ – ПЪРВИ РЕЗУЛТАТИ

Мария Правчанска, Анжелика Велкова, Лидия Георгиева, Елиа Георгиева, Пешка Пешева

PROBLEMATIC SMARTPHONE USAGE AND GENERALIZED ANXIETY DISORDER AMONG MEDICAL STUDENTS IN SOFIA – FIRST RESULTS

Maria Pravtchanska, Angelika Velkova, Lidia Georgieva, Elia Georgieva, Peshka Pesheva

Резюме: *Дигиталните зависимости и отражението им върху психичното здраве са обект на интензивно проучване в много страни, но данните за България са малко. Изследването цели да установи разпространението на номофобията и връзката ѝ с генерализираната тревожност сред студенти по медицина у нас. В проучването са включени 369 български и чуждестранни студенти от втори и шести курс. Анкетата включва 22 въпроса за оценка на зависимостта и кратък въпросник за оценка на генерализираната тревожност. Нашите резултати сочат разпространение на номофобията в умерена степен при 33% от анкетираните. Установява се статистически значима връзка между проблемната употреба на смартфони и генерализираното тревожно разстройство. Нашата препоръка е въвеждането на ефективни програми за научно-базирано информиране на студентите и обществото по отношение на номофобията, както и разработване на подходящи терапевтични подходи, насочени към младите хора в България.*

Ключови думи: *номофобия, генерализирана тревожност, студенти, България.*

Summary: *Digital addictions and their influence on mental health are being intensively studied nowadays but scientific data about Bulgaria is still scarce. The study is focused on the prevalence of nomophobia among medical students and its relationship with anxiety. The study included 369 Bulgarian and foreign students from second and sixth year of education. A 22 item self-administered questionnaire and a 7-item generalized anxiety disorder scale were used. The prevalence of smartphone addiction is high among both Bulgarian and foreign medical students – moderate in 33% of the cases. Our results reveal co-morbidity of smartphone addiction and generalized anxiety disorder. We recommend implementation of effective educational and treatment programmes addressed to young people.*

Key words: nomophobia, anxiety, Bulgaria

**ПРОФЕСИОНАЛНА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЛЕКАРИ,
ПРАКТИКУВАЩИ В БОЛНИЦИ В ГЕРМАНИЯ**

Весела Кръстева

JOB SATISFACTION OF BULGARIAN DOCTORS IN GERMAN HOSPITALS

Vesela Krasteva

***Резюме:** Настоящата статия фокусира вниманието върху удовлетвореността на българските лекари, практикуващи професията в Германия. Получава се отговор на въпросите относно причини за започване на работа в Германия и степен на оправдаване на очакванията на лекарите. Акцентира се на факторите, повлияващи благоприятно удовлетвореността и мотивацията от работата.*

***Ключови думи:** лекари, мотивация, професионална удовлетвореност, очаквания*

***Summary:** This article focuses on job satisfaction of Bulgarian doctors in German hospitals. The questions about the reasons for starting work in Germany and the degree of justification of the doctors' expectations are answered. Emphasis is placed on the factors that favorably affect job satisfaction and motivation.*

***Key words:** doctors, motivation, job satisfaction, expectations*

ОЦЕНКА НА РИСКА НА КАЧЕСТВОТО НА МЕДИЦИНСКОТО ОБСЛУЖВАНЕ В СПЕШНО ПРИЕМНО И ХИРУРГИЧНО ОТДЕЛЕНИЕ НА УМБАЛ БУРГАС

Бойко Миразчийски, Елисавета Петрова-Джеретто, Румен Илиев

RISK ASSESSMENT OF MEDICAL CARE QUALITY IN EMERGENCY AND SURGICAL WARDS IN UNIVERSITY HOSPITAL – BURGAS

Boyko Mirazchyisky, Elisaveta Petrova-Geretto, Rumen Iliev

Резюме: Предлаганият от нас модел за рисково базиран надзор е лесно приложим, позволява добро обективизиране на резултатите в проблемните по отношение на риска области, сравнимост на оценките между отделните структури и възможност за проследяване в динамика. Използвани са чек листи със специфични показатели за качество на медицинските дейности в СПО, ХО, АГО за период от 2018-2020 г. Направен е сравнителен анализ със същите средни показатели за съответните отделения в страната. Приложен е графичен анализ.

От направения анализ се установи, че част от показателите в УМБАЛ Бургас - постоперативният леталитет, оперативната активност, усложнения са в рамките на стандарта. При сравнение на обема операции (много големи и големи) на ХО, което е 17,3% е значително под стандарта. Основно оперативната активност е съсредоточена върху средните по-обем операции, чийто процент се движи около 50%. Изключително малко са починалите пациентите с регистрирано усложнение, освен това за разлика от европейската практика, усложненията не се делят на хирургични и медицински. В лечебните заведения липсва утвърдена практика да се регистрират усложненията. Причината за това освен страха от наказания и съдебно преследване е и във възможността да се прехвърлят пациентите по други клинични пътеки и отчитат там.

Ключови думи: специфични индикатори, оперативна активност, постоперативни и следоперативни усложнения, леталитет, оценка на риска

Summary: The suggested model for risk-based assessment is easily applicable, allows objective analysis of results in the identified risk areas, comparability between wards and dynamic overview. Checklists with specific indicators for medical service quality in Emergency, Surgical and Gynecology wards for the period 2018-2020 are used. A comparative analysis was performed with the indicators of corresponding wards in the country. Graphic analysis is attached.

Our analysis indicates that some indicators of University Hospital Burgas - postoperative mortality, number of interventions, complications are within the medical standard. While comparing surgical interventions (very large and large) in Surgery ward, results report 17.3% which is significantly below the standard. Surgical interventions are predominantly medium by size, percentage being around 50%. Very few patients are reported dead with registered complication, and, in addition, unlike European practice, complications are not divided into surgical and medical. There is no established practice in hospitals to register complications. Reasons behind it are fear of punishment and prosecution and the option to transfer patients to other clinical pathways and report complications there.

Key words: specific indicators, surgical interventions, postoperative complications, lethality, risk assessment

ВЪТРЕШНИЯТ ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Тодор Черкезов, Тая Тютюнджиева, Димитър Черкезов

INTERNAL AUDIT IN THE PUBLIC SECTOR

Todor Cherkeзов, Tanya Tyutyundzhieva, Dimitar Cherkeзов

***Резюме:** Вътрешният одит е дейност, предназначена да носи полза и да подобрява дейността на организацията като подпомага ръководството ѝ за ефективно изпълнение на поставените пред него задачи. Като отговарящо за цялата изпълнителна дейност на организацията, ръководството е необходимо да познава законовите разпоредби на Закона за вътрешен одит в публичния сектор, които регламентират същността, ролята и функциите на вътрешния одит. Познаването и разбирането на дейността по вътрешен одит може да бъде полезен инструмент на ръководството за по-добро управление, за подобряване на дейностите и услугите, на процесите и системите в организацията.*

***Ключови думи:** вътрешен одит, цели на одита, одитни ангажименти*

***Summary:** Internal audit is an activity designed to benefit and improve the activities of the organization by assisting its management to effectively perform the tasks assigned to it. As responsible for the entire executive activity of the organization, the management needs to know the legal provisions of the Law on Internal Audit in the public sector, which regulate the nature, role and functions of internal audit. Knowledge and understanding of internal audit activity can be a useful management tool for better management, for improving the activities and services, processes and systems in the organization.*

***Key words:** internal audit, targets of the audit, audit tasks*

ТЕЛЕМОНИТОРИНГ В УСЛОВИЯ НА И ПОСТ-КОВИД ПАНДЕМИЯ

Галинка Павлова

TELEMONITORING IN THE CONDITIONS OF A COVID PANDEMIC AND POST-COVID

Galinka Pavlova

Резюме: Целта на статия е да представи иновативния метод за дистанционно проследяване на здравословното състояние на пациенти с Корона-вирус, както и на постковидни усложнения. Приложението в болниците дава възможност за по-ефективно използване на работното време, намаляване възможността за инфектиране на персонала, спестяване на финансови средства от ползването на лични предпазни средства и намалява честотата на дезинфекционните мерки. В първичната извънболнична медицинска помощ се постига минимизиране на грешките в резултат на субективната преценка на пациента при дистанционната комуникация с личните лекари и бърза реакция – консултация със специалист и/или своевременна хоспитализация. Внедряването в лечебните заведения на телемониторинг при пациенти с Корона-вирус, постковиден синдром и хронични заболявания е начин за повишаване на ефективността при предоставяне на своевременна, достъпна и качествена медицинска помощ на гражданите.

Ключови думи: телемедицина, телемониторинг, Ковид пандемия, постковиден синдром

Summary: The purpose of the article is to present the innovative method of remote follow-up of the state of health of patients with the coronavirus disease, and of post-COVID complications. Its application in hospitals enables the more effective use of working hours, reduces the possibility for the staff to get infected, makes it possible to save financial resources on the use of personal protective equipment and lowers the frequency of disinfection measures. In primary outpatient medical care, a minimization of mistakes is achieved as a result of the patient's subjective judgment in the remote communication with general practitioners and a fast reaction – a consultation with a specialist and/or timely hospitalization. Introducing telemonitoring of patients with coronavirus, the post-COVID syndrome and chronic diseases in hospitals is a way to increase effectiveness in providing citizens with timely, accessible and good-quality medical aid.

Key words: telemedicine, telemonitoring, COVID pandemic, post-COVID syndrome

ЗНАЧЕНИЕ НА ДЕНТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО ДИФЕРЕНЦИРАНЕ НА СЪВРЕМЕННИТЕ ДЕНТАЛНИ ПРАКТИКИ

Весела Митрева, Доротея Щерева-Тзуни, Андрей Кехайов

IMPORTANCE OF DENTAL MARKETING FOR THE ECONOMIC DIFFERENTIATION OF MODERN DENTAL PRACTICES

Vesela Mitreva, Doroteya Shtereva-Tzouni, Andrey Kehayov

***Резюме:** За денталните практики няма нищо по-ценно от това доволният и благодарен пациент да „предаде“ своето мнение на познати и приятели, като по този начин активно да участва в привличането на нови бъдещи пациенти за денталната практика. Това е ефективен и полезен вид реклама. Но в днешната реалност на практически неограничен достъп до маркетингов ресурс за привличане на пациенти, този естествен рекламен подход е крайно недостатъчен. Установено е, че от основно значение за съществуването и позитивното икономическо развитие на съвременните дентални практики е способността им да се научат да използват и прилагат новите варианти на денталния маркетинг, мениджмънт и комуникация.*

***Ключови думи:** Дентална практика, дентален мениджмънт, маркетинг и реклама.*

***Summary:** The most valuable for dental practices is a satisfied and grateful patient, "passed" his opinion to acquaintances and friends, thus attracting new future patients. This is a type of advertising and is still considered useful enough. But today reality characterized by "access to a large marketing resource to attract patients", this organic, natural advertising approach is extremely inaccessible. It has been established that it is essential for the existence and positive economic development of modern dental practices to learn to use and apply the new variants of dental marketing, management and communication.*

***Key words:** Dental practice, dental management, marketing and advertising.*